

به باغ رنگها و نخ، چه زود گل کند گره

فرش؛ وام‌دار گره‌های کور زندگی انسان‌ها، به حقیقت که خود گره می‌گشاید

در گفتگویی با احمد صادقیان

تهیه و تنظیم: محبوبه آذرزاده، فاطمه شریفی نعمت آباد

تلاش‌گر، صبور و هنرمندی که شاید هر کدام از ما بر گوشه‌ای از بافته‌هایش زیسته‌ایم.

انگیزه یا مشوقی که باعث شد در این حوزه وارد شوید چه بود؟ و فعالیت شما از کجا ریشه گرفت؟

من هم تشکر می‌کنم از حضور شما و سپاس ویژه از آقای صالحیه یزدی که همواره با عشق و علاقه مسائل فرهنگی را دنبال می‌کنند. همان‌طور که اشاره کردید فرش، هنرست، تاریخ است، فرهنگ و عشق است و مزیت دیگری که فرش با همه این نکات برجسته و خوب دارد این است که زیر پای این مردم می‌افتد؛ برای من که در بخش تولید فرش، نقش کوچکی دارم، افتخارست که محصول من زیر پای مردم این کشور یا کشورهای دیگر قرار می‌گیرد. ایرانی واقعاً شایسته بهترین‌ها و بهتر از

پنجشنبه اول خرداد ماه ۱۳۹۳، با پرسش‌های زیادی وارد اتاقش شدیم و او این بار شانه مهر بر تاروپود واژه‌ها زد وقتی آن سوی میز، گره سخن در گره فرش جان می‌گرفت. همراهی، مهرورزی و عشق «احمد صادقیان» به خدمت در راستای دار این جهان، باعث شد تمام پرسش‌های ما را؛ آنچه را که قرارست به عنوان تجربه و تحقیق به هنردوستان و دوستداران دانایی پیشکش شود، رج به رج پاسخ گوید.

چیدمان: ابتدا از اینکه وقتتان را در اختیار ما گذاشتید از شما سپاسگزاریم و می‌دانیم که هنر-صنعت فرش، آمیزه‌ای است از تار و پود تلاش و صبر آدمی. این چهار شاخصه را در این چند سال فعالیت گروه ستاره‌کویر یزد به خوبی نشان داده‌اید و گوشه‌ای از سهم خود از زندگی را به زیبایی بافته‌اید. برای ما افتخار است، بدانیم تجربیات پیشکسوت،

اینهاست. فرش همان طور که اشاره شد ریشه در تاریخ، فرهنگ، هنر و عشق دارد و در گوشه گوشه این کشور دیده می شود که با توجه به تفاوت های فرهنگی و ملیتی و سبک زندگی، فرش های مختلف بافته می شود. از فرش های زیبای گلیم و جاجیم که عشق و علاقه بافنده، آن را طراحی می کند، گره های زیبایی که به فرش می زند، زیباترین گره هاست. اگر همه گره های زندگی بدین سان زیبا بود همه چیز، جان زیبایی می گرفت. گره های فرش، گره های زیبایی است هر چه محکم تر، زیباتر و هر چه ظریف تر، بادوام تر. فرش متعلق به ماست و ریشه در تاریخ ما دارد. هر کجا نام فرش برده می شود، نام کشور عزیزمان ایران با آن همراه است و هر کجا نام ایران هست نام فرش هم هست. ما با صادرات فرش که ریشه در تاریخ دارد، تاریخ و فرهنگمان را به جهانیان معرفی می کنیم و این تولیدات، فرهنگ غنی ایرانیان را به دید همگان زنده نگاه می دارد و اهمیت این مسأله دلیل اصلی فعالیت متداوم ماست.

چیدمان: انگیزه آغاز به کار و گسترش فعالیت های مجموعه ستاره کویر چه بود؟

در فرهنگ ما به فرش اهمیت زیادی می دهند و در تمام ادوار، همیشه فرش را به عنوان یک کالای اساسی در فرهنگ خود به همراه داشته ایم. خانه ای نیست که فرش در آن نباشد و هیچ دختری بدون فرش به خانه بخت نرفته و نخواهد رفت. با رشد جمعیت و نیازهای جدید، تولید سنتی و دستباف، با وجود اینکه یک هنر و کالای با ارزش است، نمی توانست جوابگوی نیازهای مصرفی جامعه باشد. از این رو صنعت به کمک این سنت و هنر آمد که بتواند فرش ها و هنرهای زیبای هنرمندان ما را به صورت انبوه تولید کند و نیازهای مصرفی جامعه را تأمین نماید. امروزه در کشور ما بالغ بر ۸۰ میلیون مترمربع فرش ماشینی و صنعتی در سال تولید می شود. در صورتی که تولید فرش دستباف ما به عنوان کالایی با ارزش، در حد ۳ الی ۴ میلیون مترمربع است و هیچ وقت نمی تواند جوابگوی نیاز مصرفی مردم باشد.

با پشتوانه تاریخی و هنر ناب طراحان ایرانی، نسبت به سایر کشورهایی که در این صنعت فعالیت می کنند برتری پیدا کردیم و با پشتوانه هنر آن ها سعی می کنیم، توسط صنعت و ماشین به تولیدی زیبا و انبوه برسیم تا بتواند جوابگوی نیازهای مردم باشد.

خوشبختانه سمت و سوی فعالیت ما با برنامه های کشور همراه است. از نظر نوع بافت و تولید فرش ماشینی، با کیفیت ترین و زیباترین فرش های ماشینی در ایران تولید می شود و محصولات به کشورهایی که صاحب این تکنولوژی هستند، صادر می شود. آن ها تکنولوژی را در دست دارند ولی شناختی را که هنرمندان و بافندگان ما نسبت به بافت و طرح دارند، هیچ زمانی نداشته اند، در این راستا همکاری های خوبی با صاحبان تکنولوژی در اروپا برقرار شده و توانستیم

تکنولوژی را در جهتی سوق دهیم که فرش های بی باکیفیت و زیبا و متنوع تولید شود.

در صنعت ماشینی هم مانند دستباف سعی شده است به تنوع در تولیدات از نظر نوع بافت، رنگ و گره، دقت نظر داشته باشیم و به هر حال به شکلی آن پشتوانه اصلی بافت فرش را حفظ کرده ایم و با این پشتوانه است که تولید فرش صنعتی ایرانی مانند تولید فرش های زیبای دستباف در دنیا هم افزایشی دارد؛ هدفمان خدایی ناکرده هیچ گاه رقابت با هنر فرش دستباف نبوده است و نمی توانیم و نباید خودمان را در جایگاه هنرمندان دستباف ببینیم ولی نیازهای جامعه بشری ایجاد کرده است که صنعت بتواند نیاز را توسط تکنولوژی مرتفع کند.

چیدمان: شروع فعالیت گروه «ستاره کویر» از چه زمان بوده و در چه حوزه هایی ادامه داشته است؟

ستاره کویر از سال ۱۳۶۰ تأسیس شد و آن زمان با توجه به جنگ تحمیلی و محدودیت های عرضی و تحریم هایی که وجود داشت، کمتر کسی به تولید اهمیت می داد و ریسک تولید و شروع کار را می پذیرفت. در آن زمان عشق و علاقه مرحوم پدرم به تولید، نیاز جامعه و بحث اشتغال که همیشه مدنظرشان بود آن هم در شرایطی که شرکت ها و واحدهای تولیدی در حال تعطیلی بودند، ما شروع کردیم و گروه ستاره کویر به دستور مرحوم پدر و با همکاری پنج برادر در مسئولیت های متفاوت تأسیس شد.

سال ۱۳۶۰ با تمام مشکلات فعالیت مان را آغاز و سال ۱۳۶۲ اولین محصولات ما به بازار عرضه شد. خوشبختانه تمام فکرها و برنامه هایی که در جهت توسعه و تکمیل خط تولید داشتیم با موفقیت به انجام رسید. امروز در مجموعه گروه ستاره کویر بالغ بر ۱۲۰۰ نفر مشغول به کار هستند. پنج واحد تولیدی داریم که دو واحد آن بافندگی فرش ستاره کویر، یک واحد دیگر آن فرش خاطره کویر، واحد رنگرزی که الیاف را رنگ می کند، واحد ریسندگی که الیاف را به نخ تبدیل می کند و یک واحد تولید BCF است که از گرانول نخ های پروپیلن برای بافت های خاص، تولید می کنند.

چیدمان: دلیل موفقیت این پنج مجموعه را در چه می دانید؟

هر موفقیتی پشتوانه ای دارد، عشق، علاقه، عزم و اراده نیز پشتوانه کار ما بوده و هست. یعنی بدون این موارد هیچ موفقیتی حاصل نخواهد شد و این عشق، علاقه و اعتقاد به تولید بوده که توانسته این شرکت را پابرجا نگه دارد. توصیه مرحوم پدر همیشه این بود که نیاز جامعه ما در حال حاضر بحث اشتغال است و تقدس کار تولید کمتر از کارهای خیر نیست. با این اعتقاد و عزم بود که ستاره کویر بنیان گذاری شد. هر زمان که می خواستیم امکانات شرکت را افزایش دهیم سؤال اول پدرم این بود که چند نفر به کار مشغول می شوند؟

تفریح و عشق پدرم این بود که در تغییر شیفت‌های کاری پشت پنجره می‌ایستادند و کارگران را تماشا می‌کردند و از فعالیت آن‌ها لذت می‌بردند، پدر در روابط کاری و با کارگران، ارتباط اجتماعی و عاطفی بسیار خوبی برقرار می‌کردند.

چیدمان: چند نمونه از فعالیت‌های فرهنگی که مجموعه ستاره کویر در آن سهمیم بوده را نام ببرید.

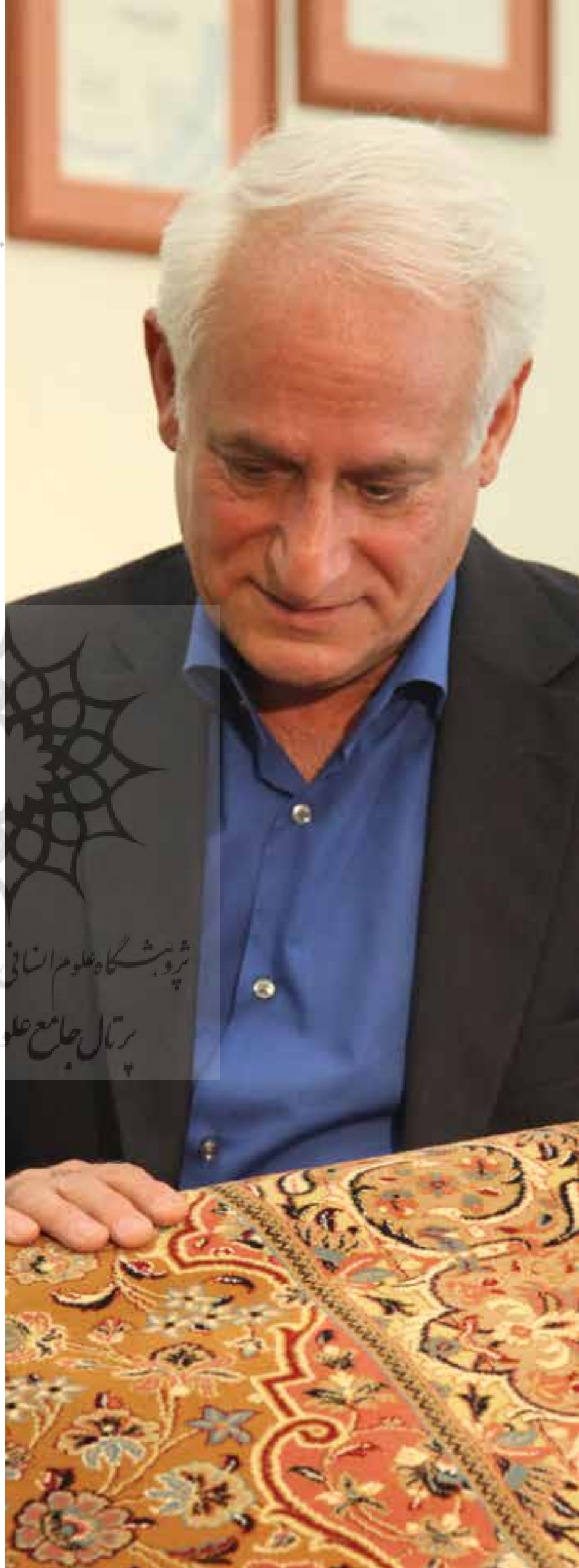
بحث‌های فرهنگی مثل ساخت و ساز دانشگاه شهید مطهری، مدرسه جوادالائمه، مسجد فاطمیه و... که مرحوم پدر و مادرم در آن نقش داشتند. حتی در مبحث تبلیغات سعی شده است که کارهای فرهنگی مدنظر باشد. برنامه «ستاره‌ها» دو سال تلویزیون نمایش داده شد و هدفمان این بود که فرش را معرفی کنیم و از ذهن مردم دور نشود. متأسفانه بعضی کشورها بسیاری از ارزش‌های فرهنگی را که مربوط به کشور ما بوده است، ثبت جهانی داده‌اند و امیدوارم که این اتفاق هرگز برای فرش رقم زده نشود. یکی از هدف‌های این گروه در آینده نه چندان دور، ثبت جهانی فرش به نام کشور ایران و هنرمندان ایرانی است. زعفران، نوروز و بسیاری از دارایی‌های ارزشمند را از ما غارت کرده و به نام خود ثبت دادند. فرش را نتوانستند و نباید که اجازه دهیم که به خود جرأت دهند که در این مورد وارد شوند. در مجموعه ستاره کویر طرح فرهنگی «هر گردشگر یک گره» را داشتیم که در سطح جهانی و یونسکو مطرح شد. فرشی که هر گره آن را یک گردشگر زد و نزدیک دو سال تمام گردشگران ایرانی و خارجی که به باغ دولت‌آباد می‌آمدند با داستان خود گرهی بر این فرش زدند و طرح زیبایی از بناهای تاریخی استان یزد در آن نقش بست و به سازمان یونسکو تقدیم شد. یکی دیگر از برنامه‌های آینده این مجموعه این است که موزه فرش را در یزد با توکل به خدا و به همت و تلاش دوستان راه‌اندازی کنیم.

چیدمان: چه ابزار و وسایل مشترکی در بافت فرش سنتی و صنعتی دخیل هستند؟

صنعت فرش از همان سنت الهام گرفته است و ابزاری که در فرش دستباف به کار برده شده است در صنعت هم به شکل ماشینی وجود دارند. همان شانه، دفتینگ، گره، تار و پود، چله و... همه چیز الهام گرفته از هنر، سنت و تاریخ فرش است. به‌راستی صنعت، مدیون سنت‌های زیبا و ارزشمند هنر فرش باقی ایرانی است.

چیدمان: چه پیشنهادی برای ارتباط بیشتر فرش دستباف و ماشینی دارید؟

ما ارتباط خودمان را با هنرمندان و طراحان فرش سنتی حفظ کرده‌ایم و همیشه از ایده‌های آن‌ها الهام می‌گیریم و تکنولوژی‌هایی که در صنعت فرش ماشینی اتفاق افتاده از هنر آن هنرمندان و شناختی که بافندگان و طراحان ما داشتند، وام گرفته شده است. در راستای این نوع فعالیت‌ها بود که وزیر اقتصاد کشور بلژیک تقدیرنامه‌ای را با یک ریپر طلایی تنها برای شرکت ستاره کویر اهدا کرد. دلیل این جایزه، همکاری واحد تحقیق و توسعه مجموعه ستاره کویر با کشور بلژیک بود که توانست ایده‌های خوب را توسط کشور بلژیک به

تکنولوژی تبدیل کند. آنجا ثابت شد که فرش پرای ایران است و ایرانی فرش را می‌شناسد و اوست که می‌تواند مسیر تکنولوژی را تغییر دهد. آرزویمان این بود که این امکانات و تکنولوژی در کشور خودمان موجود بود، تا ایده‌های ارزشمند به تکنولوژی تبدیل شوند؛ امید داریم در آینده بتوانیم زمینه‌هایی را فراهم سازیم تا مجبور نباشیم ایده‌هایمان را به کشورهای غربی بدهیم تا در قالب تکنولوژی نوین آن‌ها به محصولات خاص تبدیل شود.

چیدمان: در مجموعه شما چه نقش‌های سنتی، بافته می‌شود؟

اکثریت طراح‌هایی که داریم به غیر از یک یا دو ماشینی که فرش‌های طرح کودک را تولید می‌کنند، همه نقش‌ها برگرفته از نقوش اصیل فرش ایرانی است و طراحان آن طراحان و هنرمندان ایرانی هستند. در این مجموعه ما ماشین‌آلات خود را با توجه به سلیقه و تقاضای بازار تنظیم می‌کنیم، رنگ‌بندی تبریز را داریم با طرح‌های تبریزی و بافت نزدیک به بافت دستباف تبریز و در کنار آن برای بافت‌های نائین، ماشین‌های خاصی داریم که آن رنگ و طرح و بافت نائین را به ما بدهد، برای کاشان، اصفهان، کرمان و یزد و... نیز به همین صورت است و حتی برای فرش‌های گبه هم بافت مخصوص داریم. سعی کردیم بتوانیم تنوع موجود در فرش دستباف را در بافت صنعتی نیز به خوبی احیا و حفظ کنیم.

چیدمان: به نظر شما تهدیدات یا آسیب‌هایی که امروزه می‌تواند متوجه صنعت فرش باشد، چیست؟

آسیب یا تهدید جدی این است که یک متولی واحد و کارآمد برای صنعت و سنت فرش وجود نداشته باشد. جهاد، خودش را یک متولی می‌داند، شرکت فرش ایران خودش را یک متولی می‌داند و مسائلی که در اوایل انقلاب ایجاد شد که می‌خواستند روش‌های نظارتی و کنترلی باشد که فرش فی‌البداهه صادر نشود، متأسفانه یک خلأ در جهان ایجاد کرد و هم‌زمان با این خلأ افرادی بودند که تلاش کردند و بخشی از این هنر و صنعت را منتقل و از کارفرمایان ایرانی دعوت و آن‌ها را به کشورهای نظیر هندوستان و پاکستان بردند و در آنجا سعی کردند دارهای قالی شبیه به دستباف ایران را راه‌اندازی کنند و بخشی از سهم بازار ما را از این طریق گرفتند. به هر حال باید قدری باهوش‌تر و زیرکانه‌تر عمل کنیم تا اجازه ندهیم که باز اتفاقاتی از این قبیل رخ دهد. خوشبختانه هنوز سایر کشورها هم که می‌خواهند فرشی را عرضه کنند، آن را به عنوان هنری که از ایران نشأت گرفته، معرفی می‌کنند و در حال حاضر در همه دنیا افرادی که عاشق فرش هستند، به دنبال فرش ایرانی می‌گردند و ترجیحاً علاقه‌مند هستند که فرش صددرصد ایرانی را داشته باشند حتی اگر به قیمت چند برابر هم باشد.

موضوع دیگری که اتفاق افتاد، متأسفانه خواستند که کمکی به گسترش فرش کرده باشند، اما طرح‌ها را از محل تولد و

بافت خودش بیرون آوردند، یعنی طرح تبریز را بردند در طبرستان ببافند و خواستند نیازهای بازار را به این طریق تأمین کنند غافل از اینکه با این کار، فرهنگ حقیقی، منتقل نمی‌شود و فرش‌هایی تولید شد که آن کیفیت و شناسنامه را نداشت و تا حدودی اصالت خودش را از دست داده و لطمه دیده است. اکنون سؤال می‌شود که فرش تبریز، تبریز اصل است یا آن چیزی است که در یزد یا جای دیگر بافته شده است. یا فرش یزد فرش اصل است یا فرشی است که در نائین بافته شده است. باید اجازه داده می‌شد که در همان حوزه و مناطقی که ریشه‌های فرهنگی و تاریخی نقوش فرش وجود داشت؛ بافت آن نیز توسعه پیدا کند نه اینکه آن را منتقل کنند و در سطح سایر استان‌ها و شهرها تعمیم دهند. این امر باعث شد که برای نشان دادن اصالت واقعی و جلب اعتماد مصرف‌کنندگان برای فرش، شناسنامه درست کنند.

پایان سخن: خدا را شکرگزارم که افتخار خدمت به هم‌وطنان عزیزم را به من ارزانی داشته است و خرسندم از اینکه بتوانیم با وام گرفتن از هنر هنرمندان و تاریخ پرشکوه کشورمان ایران، اصالت، مسئولیت و تولیداتی را که در دست داریم، به بهترین نحو ارائه و حفظ نماییم. امیدوارم با عنایت به قدمت فرش دستباف ایرانی، بتوانیم در فعالیت‌های خود به خوبی از این هنر اصیل بهره‌مند گردیم. با توجه به اینکه تولید انبوه می‌تواند از طریق صنعت اتفاق بیفتد، باید به هم کمک کنیم که با ایجاد یک هم‌افزایی؛ فرش دستباف ایرانی هم‌چنان جایگاه والا و ارزشمند خود را حفظ نماید. ■